

บริจาคนั่งถือแห่งชาติ

ยุทธวิธีแรกเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พิมพ์ครั้งแรก หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์
ฉบับวันจันทร์ที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศว่า การบริจาคนั่งถือของนิติบุคคล ซึ่งมีส่วนลดภาษีเป็นสิ่งล่อใจ ถือเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ ‘คณะกรรมการส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต’ เสนอ และสำคัญจนประกาศเป็นสิ่งแรกในจำนวน ๓๒ วิธี ของคณะกรรมการดังกล่าวที่จะรณรงค์กัน (ข่าวหนังสือพิมพ์วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๒)

เมื่อได้ทราบข่าวนี้ ผู้ที่ศึกษาปัญหาเรื่องการอ่านและระบบหนังสือของประเทศไทย มาเนิ่นนานกว่า ๔๐ ปี สองคน ถึงกับออกอุทานด้วยความตกตะลึงว่า

‘ข้าแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้า! คิดได้อย่างไร!’

‘ตายห่า!’ (ฮ = ห)

แม้มาตรการนี้จะเป็กฎหมายมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ขณะนั้นไม่มีใครอาจหาญได้เถียงรัฐบาล ทั้งที่รู้ว่าเป็นกฎหมายที่ร่างขึ้นจำเพาะรัฐบาลยุคนั้น และเหตุผลซับซ้อนของผู้ร่างกฎหมายซึ่งผู้อื่นไม่รู้ หรือรัฐบาลสมัยนั้นเข้าใจว่าไม่มีใครใดล่วงรู้สิ่งซ่อนเร้นลึกลับที่ยังไม่อาจอธิบายแก่ใครได้

กล่าวกันตามความจริง การบริจาคนั่งถือ ไม่เหมือนบริจาคนั่งถือการแพทย์ หรือบริจาคนั่งถือโรงศพ หรือบริจาคนั่งถืออาหารเลี้ยงสุนัขจรจัด

เพราะการบริจาคนั่งถือนั้นมีเป้าหมายชัดเจน การดำเนินงานหรือกระทำภารกิจชัดเจน ไม่เห็นเป็นอื่น แม้ผู้บริจาคนั่งถือจะคิดซับซ้อนขณะอุทิศส่วนกุศลในการบริจาคนั่งถือ ต้องการสิ่งตอบแทนในชาตินี้ ด้วยการประกาศเกียรติคุณบนแผ่นป้ายจารึก หรือในภาพชาติหน้า ด้วยความหวังให้ขึ้นสวรรค์ อย่างไรก็ตาม ผลแห่งความปรารถนาของการบริจาคนั่งถือไม่กระทบสังคมและผู้คนที่เกี่ยวข้องอย่างสิ้นสะเทือนแผ่นดินมากนัก

แต่การกำหนดนโยบายซื้อหนังสือบริจาคนั่งถือให้โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อระยะยาว เสมือนหนึ่งการแพร์เชื้อที่ต้องใช้เวลา หรือการฉีดวัคซีนชนิดไม่เห็นผลทันตา

ผู้ควบคุมดูแลนโยบายการอ่านของชาติที่เสนอแนวคิด บริจาคนั่งถือได้รับ

รัฐบาลเคยรู้หรือไม่ว่า
สมุดบันทึกการอ่านเล่มบางๆ
ต้นทุนเพียงไม่ถึงบาท
ที่บริษัทเอกชนแจก
ไปตามโรงเรียนต่างๆ
ด้วยความปรารถนาดีในขณะนี้
มีโฆษณาแฝง
อย่างครอบงำเด็กแค่ไหน
และจะเป็นผลเสีย
ต่อความคิดของเด็กเพียงใด

ส่วนลดภาษี อาจจะตัดยึดหรือมีประสบการณ์ลดแลกแจกแถม และลดราคาในเทศกาล
มากเกินไป จึงหวังแต่เพียงว่า เมื่อใช้นโยบายเช่นนี้เข้าล่อ การรณรงค์เรื่องการขายก็
จะง่ายขึ้นอีกด้านหนึ่ง นั่นคือ ขายหนังสือเหมาะให้แก่บริษัทใหญ่เพื่อนำไปบริจาคแก่
สถานศึกษาได้ง่าย

การออกไปเสริมรับเงินค่าหนังสือในราคาเต็ม ทั้งๆที่จ่ายเงินราคาที่มีส่วนลด
ก็ไม่ใช่เรื่องยาก

เช่น หนังสือราคาปก ๑๐๐ บาท ถ้าเป็นหนังสือที่พิมพ์ข้ามปี ขายลดราคาในงาน
ไหนๆก็ขายไม่ได้แล้ว การจะขายในราคาเพียง ๒๐-๓๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วออกไปเสริม
รับเงินในราคาเต็มแก่บริษัทที่ซื้อไปบริจาคในจำนวนเงินรวม ๑ ล้านบาท รับเงินเพียง
๒-๓ แสนบาท เสียภาษีสำหรับใบเสริมรับเงินส่วนเกินอีกเล็กน้อย ก็ดีกว่าอยู่เปล่าๆ

ส่วนบริษัทที่ซื้อไปบริจาคนั้นก็จะได้ทั้งหน้า ได้ทั้งหลัง และทั้งตัว

‘ได้หน้า’ คือ ได้รับคำยกย่องชมเชยจากสังคมว่า ใจบุญ ใจดีใจงามที่บริจาค
หนังสือให้เด็กอ่าน ส่วน ‘ได้หลัง’ ก็คือ ได้ส่วนลดภาษีในอัตราที่เพิ่มขึ้นอีกไม่รู้กี่เท่า
เพราะจ่ายเงินเพียงเล็กน้อย แต่ได้ส่วนลดหย่อนในอัตรา ๒ เท่า หรือมากกว่า และ
‘ได้ทั้งตัว’ คือ โฆษณาสินค้าหรือกิจการ หรือสิ่งอื่น

ที่กล่าวมานั้นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งดูเหมือนจะเป็นนามธรรมและกล่าวอย่างระวาง
แต่มีคำถามที่จะถามรัฐบาลในเรื่องต้นว่า

ประการแรก รัฐบาลได้ศึกษาแล้วหรือไม่ว่า การเปิดช่องให้นิติบุคคลซื้อหนังสือ
บริจาคแก่สถานศึกษาเป็นงานใหญ่ ไม่ใช่เรื่องผืนหวานอย่างที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการคิดและบอกแก่สื่อมวลชน

ประการที่สอง คณะทำงานของรัฐบาล และตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
เอง พยายามคิดหรือไม่ว่า กลยุทธ์นี้ได้ไม่เท่าเสีย และจะต้องแก้ปัญหาจนกลายเป็น
ภาระหนักอีกอย่างหนึ่ง (เหมือนกรณีครูสภาอยากกรวยด้วยการไปร่วมมือกับสำนักพิมพ์
เอกชนจนถึงขั้นแจ้ง) ท้ายที่สุดใครต่อใครก็จะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ‘หาเรื่อง เพราะ
เห็นแก่ได้และมักง่ายแท้ๆ’

ประการที่สาม รัฐบาลรู้หรือไม่ว่า (ถ้าไม่รู้ เคยคิดหรือไม่ว่า) การเปิดช่องให้นิติบุคคล
ซื้อหนังสือบริจาค โดยล่อด้วยส่วนลดภาษีเป็นช่องทางให้รัฐบาลเองและประเทศชาติ
ฉิบหายในอนาคต

ประการที่สามนี้ ขออนุญาตไม่เฉลยในที่แจ้ง

ขอตั้งข้อสังเกตประการอื่น ดังนี้

ประการที่สอง ถ้านิติบุคคลระดมกันซื้อหนังสือบริจาคแก่สถานการศึกษาจะเกิด
ผลเสียมากกว่าผลดีแน่นอน กล่าวคือ รัฐบาลเองถูกคิดและตั้งรับหรือยัง ถ้า---บริษัท
เอกชนส่งหนังสือบริจาคสอดใส่โฆษณาสินค้า ทั้งดีและไม่ดี จะถือว่าเป็นการโฆษณา
สินค้าหรือไม่ (และจะเรียกเก็บค่าโฆษณาหรือไม่---คงจะไม่เก็บ---เพราะรัฐบาลไม่รู้ว่ามี
การโฆษณา) และผลเสียอันสืบเนื่องจากการโฆษณาสินค้าที่ถึงมือเด็กผู้ยังไม่รู้จักผิดชอบ
ชั่วดีนั้น จะส่งผลร้ายต่อเด็กอย่างไรบ้าง

เช่น เอกชนบริจาคหนังสือด้วยเงินทุน ๑ ล้านบาท ได้หนังสือแจก ๑ แสนเล่ม
เป้าหมายการโฆษณาสินค้าไม่ต่ำกว่าเด็กจำนวน ๑ ล้านคน เท่ากับบริษัทจ่ายเงินโฆษณา
ตรงอย่างได้ผลเกินคาดเพียงหน่วยละไม่กี่สตางค์ และโฆษณานั้นเป็นโฆษณาน้ำอัดลม
หรือขนมขบเคี้ยวผสมน้ำตาลเป็นผลเสียต่อสุขภาพเด็ก และห้ามโฆษณาโดยตรงใน

โรงเรียน แต่ทำโฆษณาได้นำชวนชิมและแนบเนียนอยู่ในเนื้อหาของหนังสือ จนแทบแยกไม่ออก

อย่าได้ประท้วงว่ามองโลกในแง่ร้าย เพราะแม้ในที่แจ้งอย่างรายการโทรทัศน์หรือวิทยุ หรือรายการการศึกษาที่มีหน่วยงานควบคุมมิให้โฆษณา ก็มีโฆษณาแฝงทำนองนี้จนจับไม่ได้ไล่ไม่ทันอยู่ตลอดเวลา ทุกขณะ

ยกตัวอย่างสิ่งที่ปรากฏชัดอยู่จริงคือ สมุดบันทึกการอ่าน รัฐบาลเคยรู้หรือไม่ว่าสมุดบันทึกการอ่านเล่มบางๆ ดันทุนเพียงไม่ถึงบาทที่บริษัทเอกชนแจกไปตามโรงเรียนต่างๆ ด้วยความปรารถนาดีในขณะนี้ มีโฆษณาแฝงอย่างครบงำเด็กแค่นั้น และจะเป็นผลเสียต่อความคิดของเด็กเพียงใด

รัฐบาลเห็นว่าการแฝงหรือสอดใส่โฆษณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งในหนังสือบริจาคเป็นสิ่งต้องห้ามหรือไม่ หากคิดว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ก็ต้องตั้งกรรมการตรวจสอบอีก จำนวนกี่ร้อยคน ใช้เงินงบประมาณอีกเท่าใด

ประการที่หนึ่ง รัฐบาลคิดจะตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งหรือไม่ เพื่อพิจารณาหนังสือที่เอกชนบริจาค ว่ามีเนื้อหาถูกต้องเพียงใด คณะกรรมการนี้คงต้องมากกว่าข้าราชการกรมวิชาการ (ซึ่งทำหน้าที่อย่างมีอาชีพ ในวิชาชีพแท้ๆ หนังสือแบบเรียนที่ต้องตรวจต้นฉบับปีละไม่กี่เล่มก็แทบจะเอาไม่อยู่) และต้องทำงานหนัก เพราะหนังสือที่ผลิตออกมาในแต่ละวันนับร้อยรายการ และถ้ามีบริษัทใจบุญบริจาคหนังสือ นับร้อยๆ รายการ จะทำอย่างไร

เพียงปัญหาที่ยกมาสองประการนี้ ก็ดูเหมือนจะสิ้นเปลืองงบประมาณไปมากโข และเชื่อว่าจะมากกว่าเงินค่าหนังสือจริงๆ ที่เอกชนซื้อบริจาคด้วยซ้ำ

จะดีกว่าหรือไม่ หากเปิดโอกาสให้บริจาคเงินเพื่อหน่วยงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินงานจัดพิมพ์หนังสือนอกเวลาเรียน แจกจ่ายไปยังห้องสมุด-โรงเรียน โรงพิมพ์คุรุสภาก็อาจมีโอกาสปั่นคั้นชีพหรือลืมหืมตาอ้าปากได้อีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม การที่โรงเรียนมีหนังสือบริจาคจำนวนมากๆ ก็อย่าได้ฝันหวานว่า การอ่านจะเพิ่มปริมาณขึ้น トラบใดที่ครูบรรณารักษ์ที่รู้วิธีส่งเสริมการอ่านจริงๆ และทำงานได้จริงเกือบจะไม่มีอยู่เลยในโรงเรียนประถมศึกษาเกือบ ๔๐,๐๐๐ แห่ง ทั่วประเทศไทย และเด็กในโรงเรียนเหล่านั้นยังอ่านหนังสือไม่แตก อ่านไม่ออก

กลยุทธ์นี้ ได้ไม่เท่าเสีย
และจะต้องแก้ปัญหา
จนกลายเป็นภาระหนัก
อีกอย่างหนึ่ง
(เหมือนกรณีคุรุสภาอยากรวบ
ด้วยการไปร่วมมือ
กับสำนักพิมพ์เอกชน
จนถึงขั้นแจ้ง)
ท้ายที่สุดใครต่อใคร
ก็จะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า
‘หาเรื่อง เพราะเห็นแก่ได้
และมีก้ง่ายแท้ๆ’